

Riktig tvangsbruk med eldre

Martin Krooni overlege/psykiater

Herborg Vatnelid psykologspesialist

Olaviken-konferansen 2019

Hva er tvang?

- Def:
- Tvang i lovens forstand er lovdefinerte tiltak som begrenser en persons valg-, handle- eller bevegelsesfrihet
- Tiltak skjer etter vedtaksprosedyre og er regulert i flere lover, bl.a Pasient- og brukerrettighetsloven, helsepersonelloven, helse- og omsorgstjenesteloven og psykisk helsevernloven
- Lovreglene skal sikre forsvarlige tjenester til pasienter og brukere, og trekke grensen mellom lovlig og ulovlig tvang

Pasient-og brukerrettighetsloven §4 A

- Helsehjelp til pasienter uten samtykkekompetanse som motsetter seg helsehjelpen
- Formål å yte nødvendig helsehjelp for å hindre vesentlig helseskade samt å forebygge og begrense bruk av tvang
- Tillitsskapende tiltak må ha vært forsøkt
- Vedtak:
 - A) en unnlattelse av å gi helsehjelp kan føre til vesentlig skade for pasienten, og
 - B) helsehjelpen ansees som nødvendig, og
 - C) tiltakene står i forhold til behovet for helsehjelpen

Psykisk helsevernloven, vilkår for tvungent psykisk helsevern

1. Frivillig psykisk helsevern har vært forsøkt, uten at det har ført fram, eller det er åpenbart formålsløst å forsøke dette.
2. Pasienten har vært undersøkt av to leger, hvorav en skal være uavhengig av den ansvarlige institusjon
3. Pasienten har en alvorlig sinnslidelse og etablering av tvungent psykisk helsevern er nødvendig for å hindre at vedkommende på grunn av sinnslidelsen a) får sin utsikt til helbredelse eller vesentlig bedring i betydelig grad redusert, eller det er stor sannsynlighet for forverring i nær framtid eller b) utgjør en nærliggende og alvorlig fare for eget liv eller andres liv eller helse
4. Det skal samtidig fremstå som «den klart beste løsningen»

Samtykkekompetanse

- Evnen til å forstå informasjon som er relevant for beslutningen om helsehjelp
- Evnen til å anerkjenne informasjonen i sin egen situasjon, spesielt knyttet til egen lidelse og mulige konsekvenser av de ulike behandlingsoalternativene
- Evnen til å resonnerer med relevant informasjon i en avveining av de ulike behandlingsoalternativene
- Evnen til å uttrykke et valg

Fylkeslegen og andre kontrollorgan

- Ansvar for å følge opp vedtak
- Skal sørge for rettssikkerhet for den enkelte innbygger
- Kontrollerer vedtak
- Klageinstans
- Viktig å bruke i drøftingsøyemed